

Felnőtt könyvtáros — felnőttkönyvtáros

Szánjunk rá egy-két folytatást a *szóösszetétel* rejtelmeire! Bonyolult kérdés, a helyesírási szabályzatnak 78 pontja foglalkozik vele. . .

A címbeli első szerkezet jelzője *közvetlenül a jelzett szóra* vonatkozik: maga a könyvtáros a felnőtt, vagyis testi fejlődése befejeződött. A „felnőtt” jelző alkalmi kapcsolatban áll jelzett szavával, sok más élőlényre is vonatkozatható, ezért különírjuk tőle. A második kifejezésben ugyanaz a két szóelem összetett szóvá tapadt, s valami többlettartalmat hordoz. „*A könyvtárban felnőtteket kiszolgáló könyvtáros*”: körülbelül így adhatnánk vissza most az összetétel értelmét, amely a két másik szó jelentésartalmát is magában foglalja, és *nem közvetlenül a jelzett szóra* vonatkozik (nem a könyvtárosról állapítjuk meg, hogy felnőtt, hanem az olvasókról!), s ezt a többletet úgy érzékeltetjük, hogy *egybe mondjuk*, -írjuk: *felnőttkönyvtáros*.

Elég sok galibát okoznak ezek a „felnőtt” előtagú szóösszetételek. Nézzünk meg néhány jellemző példát, és értelmezzük jelentésüket! A könyvtár *felnőtt részlege*, a *felnőtt kölcsönző* kifejezéseket a *Könyvtáros* 1980. évi 6. számának 334—335. oldalán találtam. Bizony ez azt jelenti, hogy a részleg, a kölcsönző az, ami már kilépett a gyermekkorból! De a szerző és a szerkesztő nyilván *felnőtteket kiszolgáló könyvtári részlegre és kölcsönzőre*, tehát *felnőtt részlegre, felnőtt kölcsönzőre* gondolt.

„*Felnőtt olvasószolgálat*”-ról esett szó a *Fejér megyei Könyvtáros* 1981. évi 1. számában (55. old.). Ha az említett olvasószolgálat jó negyedszázada létesült, és tartalmas munkát végez, átvitt értelemben célozhatunk a „felnöttségére”. Itt azonban nem erről volt szó, hanem a *felnőttek olvasási igényeit kielégítő szolgálatról*, vagyis a *felnőtt-olvasószolgálatról*. (Az összetett szó hosszúsága miatt kötőjeles egybeírással.) „*Felnőtt könyvtár*” (Fejér, 78. 11: 33, Somogy, 77. 2: 49), „*felnőtt rendezvény*” (Tolna, 77. 2: 31): ezeket is ajánlatos

egybeírva mondani, írni — *felnőttkönyvtár, felnőttrendezvény*.

Nyugdíjas ember, *nyugdíjas* könyvtáros, *nyugdíjas* munkás — ugye értjük, miért kell különírni? De most vigyázzunk! A „*nyugdíjas találkozó*” (OSZK-híradó, 81. 9—10: 206) *nyugdíjba helyezett találkozó* (képtelenség!), viszont a *nyugdíjasok számára rendezett találkozó*, esetleg a *nyugdíjasok találkozója* így irandó: *nyugdíjastalálkozó*. Hibás írásmód ez: „*nyugdíjas ház*” (Tolna, 80. 1: 28), „*nyugdíjas albizottság*” (FSZEK-híradó, 77. 1: 82), a helyes ez: *nyugdíjasház, nyugdíjas-albizottság*.

Vajon azt állítja a *Baranya megyei Könyvtáros*, hogy a komlói „*bányász könyvtár*” maga bányásza a szentet (79. 1—2: 19)? Mert ha nem, akkor ajánlatos komlói *bányászkönyvtárról, bányászénekkarról, bányászszinpadról, bányászbrigádról* szólni. A *fordítószolgálat* cikkeknek idegen nyelvekből való fordítására szervezett szolgálatot jelent, ám a „*fordító szolgálat*” valami mást; az *Orvosi Könyvtáros* tudja, hogy mit (77. II: 198). A „*dohányzó asztal*” saját maga dohányszik (*Pest megyei Könyvtáros* 80. 1—2: 20), a *dohányzóasztalnál* viszont beszélgetnek, csevegnek, olvasnak is az emberek. A „*gyakorló iskola*” maga gyakorol (Tolna, 80. 1: 29), a *gyakorlóiskolában* pedig a tanító- és tanárjelöltek. Somogyban van *olvasó pályázat* (77. 2: 42), erre nyilván nem kell résztvevőket toborozni; de létezik *olvasók számára meghirdetett pályázat*, azaz *olvasópályázat* is (uo.), arra bizony kell. Ugyancsak somogyi különlegesség az *olvasó mozgalom* (77. 2: 43), míg az *olvasómozgalomban* valóban az olvasók bújják a könyveket. Ugyan szakmunkás-e vagy még csak betanított munkás egy bizonyos borsodi „*munkás olvasókör*”? *Munkásolvasókör* — így már értjük: *munkásokból álló, belőlük szerveződött olvasókör, munkásoknak az olvasóköre* (77. 2: 23).

Szabó Ernő